

Gorenjjec

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Uredništvo in uprava. Strossmajerjev trg 1.
Telefon št. 73.

Leto XXIII.
Št. 39.
Kranj, 30. septembra 1939

Izhaja vsako soboto.
Naročnina: celoletno 40,- din, polletno 20,- din,
četrtletno 10,- din.

Čas, ki prihaja

Živimo v času, v dobi, ki je polna velikih, pomembnih dogodkov. Dan za dnem se vrstijo pred nami, pred našimi očmi prizori s svetovne pozornosti, z velike tribune vsega človeškega rodu, kjer so gledalci in igralci vsi eno, povezani med seboj po usodni skupnosti, ki tepe in bije tako prve, kot druge. Trenutek za trenutek se pode skozi naše po najbolj pretiranih in grozotnih vesteh razbičane duše v-akovrstni vtisi, dogajanja, ki razburjajo in kalijo trezno presojo in pamet posamezniku in celoti.

Ali je morda tudi to znak časa, po zaslugi propagande v časopisu, v radiu in podtalnem prenašanju vesti, da trezen človek zgublja razum, pamet in razsodnost, da se prostovoljno podvrže neki kolektivni miselnosti, pa najsi bo ta še tako neumna, brez podlage, po drugi strani pa rafinirano preračunana na slabe instinkte človeka. Beganje ljudstva z lažnimi poročili, z napačnimi, po svoje in v svoj prid prikojenimi informacijami spada danes med zelo upoštevale postavke in sredstva moderne vojskovanja.

Evropa je danes spet v vojni. Vojna psihozna pa je zajela tudi države, ki se ne vojskujejo. Vse se boji, da ne bi vojna zajela vse Evrope, vsega sveta. Stara civilizirana Evropa, ki je že tlikokrat spremenila svoje obličje, ki je v vojnah in revolucijah gradila in podirala države, rušila državne meje in jih znova zarisala, postavljala vladarje in jih detronizirala ali celo obglavila, ta Evropa zopet niha med vojno in mirom, med blagostanjem in pomanjkanjem, med napredkom in rušenjem, med zadovoljstvom in trpljenjem.

Komaj se je vojna pričela, že je bila ena država uničena, druga na desetisoče je bilo žrtev vojne, na bojišču in v ozadju med prebivalstvom V ruševinah leže danes mesta in vasi, a pod ruševinami so obležali mrtvi in ranjeni, razbitih udov, eni mrtvi, drugi na pol živi.

Evropa se danes nahaja na prelomni ploskvi, na prelomu dveh velikih, za XX. stoletje značilnih dob. Nahaja se v boju dveh velikih duhovnih sistemov, individualizma in kolektivismu. Načelo humanizma in renesanse, načela francoske revolucije, ki so obvladovala s svojim demokratičnim obeležjem in značajem vse 19. stoletje in vsop v novo dobo našega veka, se danes umikajo pred prodoranjem kolektivne doktrine. Načelo kolektiva, ki obvlada vsega človeka, vse njegove odnose do družbe in države, ki končno vključuje v totalitarnih državah, — kjer je to načelo doma — človeka v vsem njegovem hotenju, mišljenju in čustvanju v sklop državne organizacije, se zdi, da je na pohodu. Kako se posameznik, ali skupina počutita v tem sklopu državnega aparata, kot neznamenat drobec velikega stroja, to je vprašanje zase in nosi v sebi odgovor na razne psihološke, socialne in politične vidike.

Uspešno se stavlja v bran tej poganski doktrini totalitarizma in kolektivismu le katoliška Cerkve s svojim jasnim, odločnim naukom, programom in vero, kot enako močan nasprotnik. Potem ko so razni filozofski sistemi doživeli svoj krah, ko so se tudi načela velike demokracije izkazala kot prešibka, premalo odporna, da bi zajezila nastanek novih političnih doktrin in sistemov, ki pa v bistvu in v osnovi ne pomenjajo ničesar novega, je danes le še katoliška Cerkve tista duhovna velesila, ki vlada v svetu med trpljenjem in preganjanjem in pomeni luč v temi poganskega sveta. Njen nauk pomenja apologijo vseh osnovnih pravic posameznika, v odnosu do družbe in države, mu daje mesto v tej družbi, ki mu po božjih in človeških postavah pripada.

Ko se je pred enaindvajsetimi leti zaključila velika krvava svetovna vojna, se je vsem zdelo, da bo nastopila dolga doba miru, blagostanja, „aurea aetas“, ki bo izmučenim narodom prinesla, pomirjenje, spravo in ljubezen. Sedaj pa pravijo nekateri, da prejšnja svetov-

Skrb cestnega odbora za naše ceste

Večje delo je bila letos gradnja ceste Brdo — Bobovek — Mlaka

Delo okrajnega cestnega odbora je bilo tudi letos zelo živahno, seveda kolikor so dani krediti in podpore s strani banske uprave. Sicer je sedaj Skofja Loka za sebe in ima na sedežu okrajnega glavarstva svoj cestni odbor, vendar dela ni nič manj, ker bodo nekatere subvencionirane in občinske ceste prišle v delokrog okrajnega cestnega odbora.

Jezerska cesta pride v državno upravo.

Za cestni odbor pomenja veliko razoreniteljno dejstvo, da bo s 1. aprilom prihodnjega leta dolga in tolkikh popravil potrebna Jezerska cesta prišla pod državno upravo. Zato se letos na tej cesti niso vršila večja dela, ki pa so nujno potrebna kot na pr. oporno žilovje, razširitve, naprava mosta pred Grabnarjem in še druga manjša popravila. Zlasti je letos v slabem stanju odsek ceste od Kranja do Preddvora, medtem ko je naprej boljši. Država, ki bo cesto prevzela v svojo upravo, bo morala upoštevati, da je to jako važna cestna zveza z inozemstvom, z Nemčijo in ker je prelaz na Jezerskem vrhu znatno zložnejši kot na Ljubelju, ali na Podkorenu, bi dolga Jezerska cesta bila lahko v današnji dobi živahnega avtomobilskega in avtobusnega prometa zelo prometna in zaželjena, poleg tega pa s turistično prometnega stališča privlačna mednarodna cestna zveza. Sedaj, ko so napravljeni vsi betonski mostovi namesto prejšnjih lesenih, je toliko bolje, da vsaj morejo skozi Jezersko in Kokrško dolino težki, veliki avtobusi, ki preje niso bili varni radi slabih lesenih mostov. Državno cestno upravo torej čaka na Jezerski cesti dovolj dela in le želimo, da bi bilo to delo čimbolje napravljeno.

Gradnja ceste Brdo—Bobovek—Mlaka.

Delo večjega obsega v območju okrajnega cestnega odbora je bila letos gradnja ceste Brdo—Bobovek—Mlaka, ki v prečni smeri poveže ceste Predoslje—Kokriča, Kokriča—Preddvor in Kokriča—Tenetiše. Cesta je dolga 1600 m, široka pa od 3,50 do 4 m in pomenja komunikacijsko zvezo med vsemi v njenem okolišču ležečimi vasei, ki so zlasti navezane na Predoslje v pogledu cerkve, in šole ter občinske pisarne, pa tudi za kmetijske svrhe bo dobro služila, ker imajo kmetje sedaj bližnji dohod v gozdove in na travnike. Cesta se odcepi od ceste Predoslje—Kokriča blizu Brda, še prej kot stara občinska cesta, ki vodi v Bobovek mimo Zahreta, na cesto Kokriča—Tenetiše pa pride v bližini mostička na Mlaku. Čez potok Belco so morali napraviti most, ki je sedaj v gradnji.

na vojna sploh še ni zaključena in da je sedanja vojna samo nadaljevanje prejšnje. In zopet so narodi Evrope v stiski, I

Evropa je danes demoralizirana, degenerirana in razkrojena. Razkrojena je duhovno, materialno in politično.

Duhovni razkroj in razpad tira narode v najekstremnejše filozofske sisteme in teorije, medtem ko se krščanski sistem življenja in vladanja skuša izrinuti iz javnosti.

Materialni razkroj Evrope je v tem, da svojega bogastva, svoje materialne dobrine porablja za orožje, s katerim mori narode in ljudstva in uničuje v vojnah ljudsko premoženje in bogastvo.

Politični razkroj Evrope je pa le nujna posledica duhovnega in gospodarskega propadanja. Politična razkrojenost, razcepjenost in needinost sloni na pomanjkanju pravičnega političnega sistema, ki naj bi bil duhovno fundiran v načelih vere, morale in pravosti, zaupanja in ljubezni. Pri duhovno degeneriranem narodu mora tudi gospodarstvo predstavljati edino brezbizirno borbo in pohlep po

Popravila na Brniku.

Pri odcepu ceste s Sp. Brnika v Cerklje se je razširil ovinek. Na Sp. Brniku se je lani napravljen propust podaljšan za 12 m in odprtina zadelala. Banovinska cesta, skozi Brnik se je zelo izboljšala, napravili so se propusti in razne korekture ovinkov.

Cesta Besnica — Nemilje.

Ker je banska uprava dala kredit dnm 70.000, se je popravila in posipala občinska cesta Benica — Nemilje. Po iniciativi župana Paplerja se je tudi zgradil most v Nemiljah. Radi majhnih kreditov s strani banske uprave se tako letos kaka večja dela niso mogla podvzeti.

Cestni odbor gradi svojo hišo.

Kompetence cestnega odbora so od leta do leta vedno večje, dela je tudi vedno več. Cestni odbor mora vzdrževati pisarno. Sčasoma se je nabavil že tudi lep inventar in strojih. Za vse to, tako pisarno in inventar pa je treba bilo najeti tuje prostore in plačevati drage najemnine, kljub temu pa je bil ves inventar razmetan po mestu in okolišč. Da se temu nevdržnemu stanju napravi enkrat konec, se je cestni odbor odločil, da si zgradi lastno, odgovarjajoče uradno poslopje, v katerem bo imel svoje uradne prostore. Podlaga za to je bila podana še tembolj, ker cestni odbor že poseduje primerno parcelo in malo hišico, katero je lani kupil od g. Colje in ki se nahaja med veliko Majdičovo hišo in Zupančičovo ob cesti na Kokriču.

Ob cestni fronti bo zgrajena enonadstropna stavba, v kateri bodo pisarne in stanovanja. Zadal na dvorišču, na parceli, ki meri 18x60 m, pa se bodo zgradile delavnice, shrambe za orodje in garaže, kar vse se je sedaj nahajalo raztreseno po mestu. Novo uradno poslopje okrajnega cestnega odbora bo imelo za poslovanje odbora zelo koristne posledice, najmanj pa ni pomena te stavbe s stalničea ureditve tamkajšnjega prostora. Na ta način se bo namreč zadelala velika vrzel, ki je obstajala med Majdičovo in Zupančičovo hišo z lepo novo stavbo, ki bo vsej okolici v okras, tako da bo ta konec mesta zopet precej pridobil. Pa tudi kraj sam je za zgradbo stavbe zelo primeren, ker ni v neposrednem središču mesta, po drugi strani pa se nahaja ravno na izhodišču in križišču vseh cest.

Ograje in druga manjša dela.

Cestni odbor je v tem letu zgradil precej novih ograj v dolžini 250 m in sicer v Bistriči,

v Smedniku in Drulovki. Sporazumno s terensko sekcijo državne ceste Ljubljana — Podkoren je cestni odbor s svojimi organi popravljaj razne banovinske ceste, na katere se je prenesel promet radi zapore državne ceste. Tako tudi ceste proti Ljubljani, na katerih se vrši krožni promet. Cestišča se je popravilo, ovinke ublažilo. Za ta popravila so bili dani posebni krediti.

Popravila in našla se je tudi občinska cesta iz Stražišča na Pševu in ovinek na Pševem. Ker banska uprava ni dala kreditov, se cesta proti Preddvoru ni popravljala, zato je v zelo slabem stanju. Za banovino je bilo ta cesta vedno veliko breme. Za državo bo to lažje, ker ima več državnih cest, ki so modernizirane. Saj je to značilna državna cesta, ki vodi proti morju. Zato se lahko reče, da so lokalni faktorji dosegli velik uspeh, ker se jim je posrečilo, da je država uvrstila Jezersko cesto med svoje ceste.

Molčeča gospoda

Današnji čas, poln nenavadnih in duhovnih senzacij, oblikuje prav na poseben način vse ljudi in stanove. Nekateri se predajajo toku časa, drugi mogoče z zaskrbljenostjo gledajo v bodočnost. Največje občudovanje pa gotovo zasluži tisti, katere senzacije, za pametno mislečega človeka itak nesprejemljive, ne spravijo nikdar v zadrego. Ti ljudje mirno in vdanu sledijo svojim blaznim voditeljem ter skušajo najti za vsak njihov korak temu primerno opravičilo. Kakšna so tista opravičila, ali so resnična ali ne, to ni težavno vprašanje za tistega, ki zna trezno misliti. Seveda, kdor izključuje vsako treznotno logičnega mišljenja, za takega je tudi belo črno.

Najlepši tip in dokaz takh ljudi pri nas so prav gotovo naši rdeči bratci. Zdal je tudi njim pošla sapa. Kar nič ne vedo, kaj bi sedaj povedali in seveda tudi dopovedali svojim ljudem, da bi pokazali, da so še ostali zvesti svojemu programu in svojim obljubam. Res se moramo čuditi rdečim voditeljem, da ne najdejo v svojem slovarju primernih besed, da bi že na kakršenkoli način rešili ta zagonetni molk, ki jih obdaja. Saj se je marsikaj spreminilo. Zanimivo je celo to, da akademski rdeči krožek na univerzi ne skuha v svoji kuhinji kake zmagovite kot je to navada v našem javnem in političnem življenju. Zdal pa tudi ti molče. Na univerzi so se umaknili s svojo propagandno miziko prav v ozadje, kot da bi se bali priiti pred javnost. Kot je v tem krožku doma molk in poparjenost, tako je tudi pri ostalih rdečih gospodi. Mislimo, da pri rdečih gospodih v Sloveniji in tudi po ostalih državah, že igra godba mrtvaško koračnico in da se rdeči bratci drug drugega nosijo k pogrebu. Sicer pa, če smo odkriti, je res težko povedati tem ljudem kaj takega, da bi jim drugi ljudje še hoteli verjeti. Postala jim je nezvesta njihova obljubljena Sovjetska Rusija, v njo so zidali zlate gradove kot v oblake. A danes? Zdal ko naj bi zavladal rdeči car nad vsem svetom, zdaj se gre vezati s svojim najhujšim sovražnikom. Ali ni to blede potegavščina, ki vrže iz ravnotežja celo tiste, ki so najbolj sveto prisegli na rdeči evangelij?

Tako vidimo, da stojimo pred velikim vprašanjem, ki se stavlja nehoti rdečim tovarišem, posebno voditeljem, seveda, če se ne bodo nekega lepega dne razšli in pustili svoje privržence na cedilu, kot so to storile nekatere politične skupine pri nas takrat, ko je bil podpisan sporazum. Seveda, demagogija bo mogoče semtertja še kaj pomagala, ali to bodo le kaplje v morje. Mislimo, da so rdeči voditelji pri našem narodu, kot seveda tudi pri slovenskem delavcu, ki spada v to narodno občestvo, že končali s svojimi karierami. Priprani pa smo, da se bo marsikdo, doslej še slepo vdan privrženec rdeče internacionale, zbudil iz svoje zmote in iskal resnico drugod.

Zagonetno molčanje pa jasno kaže, da ne bo mogoče več krmiti ljudi z bedastočami, s katerimi so doslej rdečkarji operirali in da bo treba, če so sploh še zmožni življenja, iskati novih potov in delati s poštenjem, ki ga doslej ti ljudje sploh niso poznali.

Gradnja mlekarškega obrata in mlekarške šole v Čirčičah

Vsi stroški so preračunani na okroglo 10 milijonov dinarjev

Pomen mlekarstva z gospodarskega stališča.

Naša prelepa Gorenjska je kot ustvarjena za uspešno živinorejo in z njo združenim mlekarstvom. Podane ima v enem kot v drugem oziru vse pogoje za čim boljši razvoj teh dveh donosnih gospodarskih panog, ki moreta biti poleg lesa dva glavna vira dohodkov našega kmeta. Kajti Gorenjska je, čim bolj se približuje osrčju gora, po tej ali oni dolini, na žitnih pridelkih revna. Ljudstvo je danes zlasti v industrijskih centrih gosto naseljeno. Gorenjsko kmetijstvo z žitnimi pridelki komaj redi posestnika kmetije, tako da na izvoz in prodajo žita ni misliti.

Seveda pa tako živinoreja, kot mlekarstvo ne moreta uspevati sama od sebi, v onih primitivnih okoliščinah, kot nekoč pred 50 leti. Treba je sodelovanja vseh faktorjev, tako oblast, ki jim je poverjeno nadzorovanje in skrb za uspešno kmetijstvo, kot kmeta samega. Treba je organizacije, treba je šol, podpore in uvidenosti s strani države, treba je skupnega nastopa na trgu itd.

To so vse oni umetni pogoji, ki tako v kmetijskih panogah, kot v drugem gospodarstvu morejo na podlagi po naravi pcdanih pogojev ustvariti šele harmonično in uspešno ter rentabilno izrabo posamezne gospodarske veje. Zlasti danes je nujno treba vsako posamezno gospodarsko panogo prilagoditi razmeram časa, sodobnega obratovanja in poslovanja in razvoju svetovnega trga in cene.

Ze naši predniki so se pečali z mlekarstvom.

Ko se danes nahajamo neposredno pred gradnjo velikega mlekarškega obrata za vso Gorenjsko in mlekarške šole, edine v državi, moramo poseči nekoliko nazaj v zgodovino gorenjskega mlekarstva.

Alpski značaj gorenjske pokrajine je s svojimi pašniki in planinami že od nekdaj vabil in silil prebivalce k čim uspešnejši živinoreji. Ta pa je dala podlago za počasi razvijajoče se mlekarstvo. Celo v literaturi, ki opisuje naše kraje, zlasti planinske, imamo tako lepe opise idiličnega pastirskega življenja v planinah, kjer se opravlja tudi mlekarstvo. Čeprav na primitivnem način, v majhnem obsegu, čisto v pastirskih kočah, se je vršilo naše mlekarstvo že stoletja in stoletja po vaseh in skritih samotnih naseljih naših gorskih dolin in planin. Naj omenimo samo bohinjki kot, ki že toliko časa slovi po svojem znanem bohinjskem siru.

Brez sedanje organizacije mlekarških združev nove Gorenjske zadruge ne bi bilo.

Če se bo danes gradil res velik, moderen mlekarški obrat za vso Gorenjsko, v katerem bodo upoštevané vse pridobitve sodobnih torvnih obratov, kakršne imajo gospodarsko na višji stopnji stoječe in naprednejše države, potem lahko rečemo, da je to samo zaključek in krona več stoletnega razvoja mlekarškega obratovanja našega ljudstva, ki se je pač prilagodilo zahtevam in potrebam časa, kar pa je zasuga uvidenih faktorjev in organizatorjev tega velikega, sicer težkega, toda hvaležnega gospodarskega pokreta, ki danes obeta najlepšo bodočnost. Država, oziroma banovina je napravila samo svojo dolžnost, ce je priskočila na pomoč finančno in moralno ljudstvu, kadar organizira tako, ali podobno gospodarsko akcijo. Nesmiselno bi bilo namreč trditi, da se je delo za organizacijo gorenjskega mlekarstva pričelo šele lansko jesen, ko se je banovina odločila, da to akcijo za obstoječih gorenjskih mlekarških združenj podpre in da se prenese k skupnemu moderniziranemu obratu tudi mlekarška šola, ki se je dosedaj nahajala v Škofji Loki.

Res je, da ima banovina v programu v Sloveniji napraviti sedem takih velikih mlekarških obratov, ki naj bi povezali vse vase in kmetije v velike mlekarške okolišče, ki bodo zbirali mleko, kjer se bo mleko tudi predelavalo, da se bodisi surovo, bodisi predelano kot mlečni izdelki spravi po primernih cenah na trg. Ustanovitev velikega mlekarškega zavoda za vso Gorenjsko v Čirčičah je šele prvi obrat v tem velikem načrtu organizacije vsega mlekarškega poslovanja v Sloveniji. Res pa je tudi, vsaj tako je naše skromno mnenje, ki se opira na danes podane in vidne razloge, da bi bila ustanovitev tega prvega mlekarškega zavoda kljub vsej kompetenci banske uprave mnogo težja, če ta veliki skupni mlekarški obrat — čeprav v nekoliko manjšem obsegu — ne bi že obstojal ter bi bilo potrebno začeti šele z zbiranjem posameznih manjših mlekarških obratov, jih navajati na skupno obratovanje, skrbeti za skupni dosti velik trg in krog odjemalcev, kar vse so same neobhodno potrebne postavke za res uspešno obratovanje in poslovanje. Če te že obstoječe zveze gorenjskih združenj, ki so sodelovale ne samo morda na papirju, ampak v skupnem obratu, ne bi bilo, bi težko mogli govoriti o pripravah

in ustanovitvi prvega velikega mlekarškega zavoda v Sloveniji.

Mlekarške zadruge v predvojni dobi.

Početki organiziranega mlekarstva v kranjskem okraju padajo v čas od 1900 do 1910, torej že v predvojni čas. Takrat je bila najmočnejša mlekarška zadruga v okraju v Senčurju, ki je obsegala vse vase velike senčurške občine, medtem ko so se pozneje ustanovile še druge mlekarške zadruge, tako na Visokem in na Brnikih. Senčurška mlekaršnica je pred vojno imela največje prostore v primeri s drugimi in je konsumirala dnevno okrog 8000 litrov mleka. Izmed večjih predvojnih mlekaršnic so bile ustanovljene takrat mlekarne v Naklem, Predosljah in Cerkljah. Po vojni so vse te navedene mlekarne obratovale povsem ločeno ena od druge naprej, ustanovile pa so se še mlekarne v Goricah, Trsteniku, v Škofji Loki, Medvodah in ostali manjši obrati.

Kar je značilno za vse te mlekarške obrate, je dejstvo, da vse do l. 1929 ni prišlo do nobenega skupnega sodelovanja, marveč so se nasprotno še ustanovljali novi obrati in tako cepile skupne moči, kar je seveda kvarno vplivalo na ves razvoj gorenjskega mlekarstva. Posamezne mlekarške zadruge so se borile za trg, za odjemalca, pri licitacijah za večje dobave, kot na pr. bolnišnici v Ljubljani je nastopilo okrog 10 ponudnikov, ki so si konkurirali v ceni.

Sodelovanje združev v Naklem in Predosljah.

Leta 1929. pa sta se slučajno upoznala načelnik nakelske mlekarne, g. Novak in poslovodja predaške mlekarne g. Zupan in tako je tedaj prišlo do sodelovanja med obema mlekarškima obratoma v Naklem in Predosljah. Takoj sta se tudi ustanovili dve skupni poslovni in sicer ena v Kranju, druga pa na Jesenicah. Namen skupnega obratovanja, ki je združil obe zadruge, je bila izločitev prekupčevanja, dalje možnost izdelave in prodaje več vrst izdelkov, ker ni bilo potrebno eni mlekaršnici izdelovati vseh vrst mlečnih izdelkov. Tako se je ena mlekaršnica pečala več s prodajo in razpečevanjem surovega mleka, medtem ko se je druga lahko bolj posvetila mlečnim izdelkom. Prav tako je odpadla konkurenca med obema obratoma.

Dogovori za skupen obrat vseh združev.

To skupno obratovanje obeh mlekarških združev je trajalo in teklo naprej do l. 1952, ko se je v Kranju vršila velika okrajna kmetijska razstava, pri kateri so sodelovale vse mlekarške zadruge iz okraja, ki so imele na razstavi poseben oddelek. Ze takoj med razstavo in pa zlasti potem so se med zastopniki posameznih združev pričeli razgovori, da bi bilo dobro poizkusiti s skupnim obratovanjem, ki bi vse poslovanje poenostavilo ter bi odpadle težave, ki so do tedaj zelo močno tlele vsako posamezno zadrugo. Vsaka zadruga je namreč morala izdelovati vse vrste izdelkov, če je hotela konkurirati z drugimi, potem pa ji je enkrat blaga primanjkovalo, drugič pa zopet ostajalo. Če bi se delo vseh združev povežalo, združilo v skupen obrat in fabrikanjo, bi odpadla tudi vsa medsebojna huda konkurenca.

Poizkusni skupni obrat s 1. jan. 1955.

Ti razgovori so v resnici uspeli in koncem l. 1952 se je sklenilo, da se prične s poizkusnim obratom dne 1. januarja 1955. K temu skupnemu poslovanju so pristopile zadruge: Naklo, Predoslje, Senčur, Medvode, Zabuica, in Goriče, s i. majem 1955 pa še zadruge Cerklje in Komenda. Ti dve sta prej namreč dobavljali mleko Osrednjim mlekaršnicam v Ljubljani, ki so ravno tedaj prenehale z obratom, ter sta tako izgubili svojega odjemalca.

Poizkusna doba je trajala 4 leta.

Pogoda vseh teh združenih združev je bazirala na podlagi poizkusnega obratovanja. Kot čas poizkušnje se je določilo eno leto, če bo skupno poslovanje pokazalo pozitivne rezultate, potem se bo napravilo skupen mlekarški obrat, dokler pa se ti rezultati ne pokažejo, se ne bo ničesar gradilo ali investiralo. Prvo leto poizkušnje pa ni prineslo pravega merila za odločitev, ali naj se skupni obrat opusti, ali naj se izpolni. Vsako leto je namreč druga produkcija, drugačna sezija, drugačna konjunktura. Tako se je dobo poizkušnje podaljševalo iz leta v leto, vse do leta 1957. V teku štirih let so se končno pokazali dovolj zadovoljivi uspehi, da so se leta 1957 začeli razgovori, naj se osnuje centrala vseh teh združev.

Način skupnega obratovanja.

Te zadruge, ki so se leta 1955 odločile za skupno poslovanje, so bile v tem času poizkušnje še vedno samostojne jedinice. Vsaka zase je prejimala mleko in sama obračunava-

la s člani. To se dogaja še danes. Pač pa je bila skupna predelava mleka in pa trgovina. Odyšno mleko se je namreč odvažalo v skupno predelavo v Naklo. Tu se je takoj leta 1953 zbiralo dnevno 8000 litrov mleka. Ker pa so bili prostori v Naklem za vso predelavo mleka premajhni, se je delo izravnilo na ta način, da se je v Naklem vršila pasterizacija mleka in zbiralo mleko za konzum, dalje je bilo v Naklem inaslarstvo, in delno sirarstvo, predvsem za mehke sire, glavno sirarstvo za ementalski sir pa je bilo v Cerkljah.

Načrt za povečanje obrata.

Na podlagi ugotovljenih rezultatov se je tedaj leta 1957 pričelo misliti na ustanovitev Zveze vseh teh združev po končani poizkusni dobi, začelo pa se je tudi misliti na gradnjo odgovarjajočega skupnega obrata. Napravljen je bil sklep, da se k obstoječemu obratu v Naklem prizida večje poslopje tam, kjer se nahaja sedaj kovačija. Napravljeni so bili vsi načrti in tudi proračun, ki je znašal din 750.000. Stavba bi merila 30x12 m.

Sodelovnije banske uprave.

K tem načrtom se je zaprosilo bansko upravo za podpora. Banski upravi pa se je morala ta pogumna iniciativa doposti in je stvar

zneske, medtem ko bo obresti plačevala banovina, ki bo za posojilo tudi garantirala, poleg tega pa je moralo še vsih 17 članov upravne odbora podpisati menice kot supergarancijo. Denar pa bi se bil tudi lahko dobil v kranjskih denarnih zavodih, ki so pokazali pripravljenost izvesti to finančno transakcijo.

Stanovanjska hiša je dograjena, mlekarški obrat se je začel graditi ta teden.

Ravno te dni je upravni odbor zadruge prepel denar v roke, tako da s te strani ne bo ovire za nadaljevanje dela. Medtem ko je stanovanjska hiša že dovršena, gradilo jo je podjetje Cečur iz Ljubljane, je gradnjo mlekarškega obrata izlicitiralo domače stavbno podjetje Bidovec Viktor iz Kranja, ki je ravno ta teden pričel z delom. Licitacija za gradnjo laboratorija in šole pa je tudi že razpisana. Če se posreči trvdki Bidovec stavbo obrata v surovem stanju dograditi do vrha, potem bodo spomladni stavbo dovršili in montirali stroje, tako da je pričakovati, da se bo obrat na prihodnje poletje že lahko preselil v novo stavbo.

Model in stroji na jesenski razstavi v Ljubljani

Na letošnji kmetijski razstavi jesenskega veselja je bil tudi poseben mlekarški odde-

Slika medela državne mlekarške šole in gorenjske mlekarne v Kranju.

V ospredju slike vidimo v levi polovici dolgo stavbo. Taka bo mlekarška šola. Med šolo in pa zadaj se nahajajo večje gre ceste iz Kranja v Čirčiče, na naši sliki gre ta smer od leve proti desni. Zadnje poslopje, ki obstaja iz treh traktov predstavlja: levi trakt stanovanjsko hišo, srednji mlekarški obrat, desni pa laboratorij. Dosedaj je že zgrajena stanovanjska hiša.

pričela motriti s širšega stališča. Sklenila je povezati vse te obrate v večjih mlekarški obrat za vso Gorenjsko, ki bi odgovarjal za daljšo bodočnost. Tako je padla odločitev, da se zgradi v Čirčičah moderen mlekarški zavod, ki je tik pred gradnjo, obenem pa je bil storjen sklep, da se zavodu pridruži tudi mlekarška šola, ki se sedaj nahaja v Škofji Loki, kar je celotnemu načrtu dalo še poseben povdarek.

Ustanovitev „Gorenjske mlekarške zadruge“, ki združuje 12 obratov.

Tako se je lani 17. novembra ustanovila „Gorenjska mlekarška zadruga“, ki združuje vse pomembnejše gorenjske mlekarške obrate iz okrajev Radovljica, Kranj, Škofja Loka, Kamnik in Ljubljana — okolica in sicer uspešno delujoče mlekarške zadruge: Naklo, Senčur, Cerklje, Komenda, Hrašče, Medvode, Zabuica, Sv. Jurij pri Grosupljem, Skaručna, Goriče in Trstenik.

Kje naj se gradi nova mlekaršnica?

Precej debat je bilo tudi glede prostora, kje naj se gradi ves stavbni kompleks. Prvotno se je nameravalo graditi v Naklem pri železniški postaji. Naklo bi bilo za trgovino zelo ugoden kraj, ker železniška postaja ni preobremenjena, pa tudi državna cesta, ki vodi v gorenjska letovišča, kar je velikega pomena, je v neposredni bližini. Potem se je ogledalo tudi prostor v bližini Grajskeje gostilne na Primskovem, dalje so prišle v poštev Pilarjeve njive severno od vzhodnega stolpa proti Rupci. Zelo ugoden prostor je na Zlatem polju za katerega govori bližina državne ceste, vendar tu ni bilo mogoče radi odpora posetnikov dobiti dovolj velikega kompleksa. Tako je končno obveljalo, da se bodo vse stavbe novega mlekarškega zavoda gradile v Čirčičah, kateri prostor se je predvsem upoštevalo s teritorialnega stališča, ker se nahaja — sedaj, ko so v zadrugo prijetngjnjene tudi mlekarne iz kamniškega in ljubljanskega okraja, nekako v središču teritorija, na katerem leže navedene mlekarške zadruge. Slaba stran tega prostora pa je, da ni niti v neposredni bližini železnice, ne državne ceste.

Zadruga je najela posojilo 5 in pol milj. din.

Ta nova zadruga je potem, ko je tehnični oddelek banske uprave izdelal načrte za veliko mlekaršo z vsemi potrebnimi upravnimi poslopi, najela pri Privilegirani agrarni banki posojilo 5 in pol milijona dinarjev, s katerimi so se začele letos spomladi graditi že prve stavbe. To posojilo mora zadruga povrniti v 15 letih in bo plačevala le anuitetne

lek. Tu je bil razstavljen model vseh bodočih poslopij novega mlekarškega zavoda v Čirčičah, ki je vzbujal veliko zanimanje, ker je nazorno pokazal vse priprave in načrte za veliko gorenjsko mlekarško zadrugo.

Na razstavi so bili razstavljeni vsi načrti za veliko mlekaršo, pravtako pa tudi za državno mlekarško šolo, ki jo bo zidala država. Načrte je izdelal inž. arh. B. Čulc. Osrednjo gorenjsko mlekaršo grade ob cesti iz Kranja proti Čirčičam, še predno se prične vas, takoj ob koncu gozda. Ker so bile nedavno Čirčiče priključene Kranju, spada tudi nova mlekaršnica pod Kranj. Zemljišče meri 40.000 kvadratnih metrov in je od novega lesenega mostu čez Kokro oddaljeno le nekaj deset minut. Leži ob obeh straneh ceste Kranj—Čirčiče. In sicer bo na prostoru na levi strani ceste v smeri proti Čirčičam stanovanjska hiša, ki je že dograjena, zlasti na zunaj, v sredini bo mlekarški obrat, ob cesti nasproti stanovanjske hiše pa bo laboratorij. Na nasprotni strani, to je na desni strani ceste pa bo stala velika stavba mlekarške šole, katere glavno lice bo obrnjeno proti Savi.

Kakšna bodo nova poslopja?

Šola bo velika zgradba, v sredini dvonadstropna, ob krajih pa enonadstropna. Model, oziroma njegova slika nam ne kaže zadostno resnične velikosti zgradbe. Šola bo namreč dolga 72 metrov, široka pa tam, kjer bo dvonadstropna, 18 metrov, tam pa, kjer bo enonadstropna, pa 11 metrov. Trakt mlekarškega obrata v sredini na nasprotni strani, ki gre vzporedno z mlekarško šolo, bo v sredini nadzidan in enonadstropen. Imel bo pa tudi velike kleti, ki so že izkopane. Stanovanjska hiša mlekarne je dvonadstropna, prav tako bo tudi dvonadstropno preizkuševališče ali laboratorij, ki tako lepo zaključuje celotno stavbno črto, katero tvori stanovanjska hiša, v kateri bodo vse pisarne in pa obratno poslopje. Celotna ureditev je jako smotrna in na zunaj arhitektonsko lepo rešena. Seveda pa bo treba tudi primerno urediti ceste, ki reže kompleks vseh stavb na dva dela.

Skupni stroški so cenjeni na 10 milj. din.

Stanovanjska hiša za zadrugo mlekaršo je, kot smo že rekli, dograjena. Obratno poslopje je ta teden pričelo graditi podjetje Bidovec. Za preizkuševališče je že razpisana licitacija za zidarška dela, ki so ocenjena na din 400.000.—. Zgradnja stanovanjske hiše v surovem stanju je stala din 400.000.—, zidarška dela za graditev obratnega poslopja mlekarne pa so bila oddana za din 900.000. Za državno mlekarško šolo pa se izdelujejo po-

drobni gradbeni načrti in so zidarska dela za šolo tudi že razpisana. Celotno opremljena in urejena šola bo stala okrog 5 milijone din. Obratno poslopje mlekarne pa bo z notranjo opremo in s stroji tudi veljalo 5 in pol milijona dinarjev. Zgraditev vseh objektov in njih popolna ureditev je ocenjena na približno 10 milijonov dinarjev. To lo torej največja mlekarška zadruga v Sloveniji.

Strojna oprema in kapaciteta mlekarne.

Na razstavi v Ljubljani je bila nadalje razstavljena tudi vsa strojna oprema nove gorenjske mlekarne. Stroji so bili prav zgodaj naročeni in že sedaj dobavljeni, tako da mlekarne že vse potrebne najmodernejsše stroje ima in so veljali skupno din 550.000. S temi stroji bo mlekarne mogla za začetek na dan predelati 10.000 do 12.000 litrov mleka. Maksimalna kapaciteta mlekarne pa bo znašala 50.000 litrov mleka na dan. Tako spada k strojem velik tank za 3000 litrov mleka. Dalje sprejemna tehnika, na kateri se naenkrat lahko steha 500 kg mleka, dve hidravlični črpalnici, ter sodoben posnemalniški za mleko. Posebnost in prav draga naprava je aparat za pasteuriziranje mleka. Stroj je najnovejša konstrukcija. Potem je potreben velik hladilnik za pasteurizirano mleko, ogromna pinja in stroja za gnetenje in formiranje masla. Vsi stroji bodo na električni pogon.

Najmodernejša mlekarne na Balkanu.

Mlekarne bo prihodnje poletje že v obratu. Bo pa to najlepša in najmodernejša mlekarne na Balkanu in po izjavah inozemskih strokovnjakov ne sicer največja, pač pa gotovo najlepša in najmodernejša naprava v vsej srednji Evropi. Razume se samo ob sebi, da bo Kranj z novo mlekarne in šolo veliko pridobil tako v gospodarskem, kot tudi v razvojnem oziru.

Cigave so zasluge.

Kot pripada po eni strani zaslugi kmetijskemu oddelku banske uprave, da bo Gorenjska dobila tako moderen mlekarški obrat, zvezan še s pripadajočo strokovno mlekarško šolo, ki je edina v državi in se v njej uče bodoči mlekarški mojstri iz vse države ter se bo šola v novih prostorih nedogledno razvila, tako je treba poudariti še eno dejstvo, preko katerega ne more objektivni in pravilno informiran poročevalec: „Današnje gorenjske mlekarške zadruge vsaj v takem obsegu ne bi bilo kljub podpori in zanimanju s strani novine, če li ne bilo že dosedanje Zveze gorenjskih zadrug, ki so se prostovoljno, z lastnimi žrtvami in trudom povezale v tako lepo in enotno skupnost in povezanost, da so preizkusile vse težke čase krize in prebrodile vse težave na poti h končnemu cilju. To je bil temelj, na katerem je danes lahko zidati naprej, ker ni treba orati trde ledino. Za že šest let trajajoča skupnost dela gorenjskih zadrug je temelj vsega sedanjega in še bolj bodočega dela, je garancija, da bo novi obrat, ki se bo de facto samo prenesel v drugi kraj in drugo poslopje, v resnici že takoj v početku lahko došlo in uspešno obratoval in delal.

Kolesarska nesreča v Besnici

Smrtnonevarno se je ponesrečil Pegam Janez, ki je poškodban podlegel.

V nedeljo 24. septembra se je s kolesom smrtnonevarno ponesrečil na poti iz sosednje vasi domov Pegam Janez iz Zg. Besnice. V družbi z drugimi fanti se je peljal domov. Na sredni poti pa je zaostal. Fantje temu niso posvečali pozornosti in so se peljali naprej. Ker ga pa le ni bilo za njimi, sta se podala Sušnik Stanko in Drole Jože nazaj, da ugotovita vzrok njegove odsotnosti. Peljala sta se približno 4 km nazaj, toda o njem ni bilo sledu. Obrnila sta se in šla nazaj proti Besnici peš. Kmalu zaslišita pod cesto stokanje. Kakih 4 m stran je ležal Pegam brez vsake moči. Eden izmed obeh je šel iskati ostale fante, ki so ju čakali v vasi, nato pa še obvestili kranjsko rešilno postajo. Fantje so ponesrečenca prinesli na njegov dom, kjer je bil previden s sv. zakramenti. Nato ga je rešilni avto odpeljal v ljubljansko bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima zlomljen tilnik. Njegovo stanje se je vedno bolj slabšalo, zato so ga v torek 26. t. m. na željo staršev poslali domov, toda nesrečnejš je na poti domov izdihnil. Njegova nenadna smrt je vaščane hudo pretresla. Pogreb pokojnika je bil večeraj zjutraj ob 8. uri.

Dragi Janez! Zapustil si nas. Tako naglo, nenadoma. Niti posloviti se nismo mogli od tebe. Vsemogočni je pač hotel, da so Te pripeljali domov že mrtvega.

Kakor zelo listje padajo mogočni hrasti, kakor trs se majajo velike jelke pred voljo Vsemogočnega. Klonilo je Tvoje mlado življenje sredi leta, sredi dela in načrtov. Kot žrtev kolesarske nesreče si omahnul in naročje smrti. Ni ti bilo sojeno dozoreti v moza in doseči cilj, po katerem si tako hrepenel. V najlepših letih, sredi mladeniških sanj, je prišel angel smrti in Ti pritiskal na čelo svoj ledenomrzi poljub.

ker je organizacijska mreža vseh poedinih mlekarških obratov, čeprav se bo poslovanje sedaj nekoliko spremenilo, že izdelana, člani že vključeni v to mrežo in poučeni o svojih dolžnostih in pravicah, ker je končno podan in preizkušen, kar je glavno, trg odjemalcev, ki bodo v bodoče le še bolj postreženi in še bolj zadovoljni. To pa je obenem tudi temelj za vse nadaljnje delo.“

Ljubljana bo dobivala zdravo mleko.

Mlekarne bo tretjino mleka predelavala v maslo, drugo tretjino v sir, tretjo pa bo svezno prodajala v Ljubljani. Ker so vse mlekarne, ki so doslej vsaka zase dovažale mleko v večjih količinah v Ljubljano, vstopile v Gorenjsko mlekarško zadrugo, bo Ljubljana prejela v bodoče res prvovrstno, higienično in enotno mleko, kajti posamezne mlekarne so že sedaj vršile strogo kontrolo krav, dobaviteljice mleka. Obenem bo pa to tudi lep napredek živinoreje in mlekarstva na Gorenjskem. Banska uprava ima namen v prihodnjih letih tudi še v drugih velikih okoliških organizirati take osrednje zbiralne mlekarne, ki bodo omogočile razvoj mlekarstva pri nas.

Poenostavljenje obrata.

V novi mlekarne bo tako združen in koncentriran ves obrat, ki je sedaj toliko trpel radi pomanjkanja prostorov in je bil naravnost čudež, da se je moglo obratovanje vršiti v tako tesnih prostorih. Za komunikacije med posameznimi zadrugami skrbi tovorni avto, last zadruga, ki zjutraj ob dveh odpelje vsak dan mleko v Ljubljano, nazaj grede pa pobira mleko v posameznih mlekarških zadrugah. To poslovanje, zlasti pa obračunavanje se bo sedaj poenostavilo in se bo vršilo samo v glavni pisarni.

Mlekarška šola.

Nič manjša pridobitev za Kranj in vso Gorenjsko je tudi dveletna mlekarška šola, ki bo privabila učence z vseh strani države.

Razvoj obrata v novih prostorih.

Kar se tiče mlekarne same, je upati, da bo šele obratovanje v primernejših, bolj opremljenih prostorih pokazalo v zadostni luči rezultate dosedanjega skupnega poslovanja, ki bo nudilo konzumentom boljše izdelke, producentom, to je kmetom in živinorejcem pa boljše cene. Tudi se bodo lahko izdelovalci specialitete, katere se dosedaj nisoogle.

Ko se danes nahajamo pred novo razvojno stopnjo našega mlekarstva na Gorenjskem, ki se bo prihodnje leto selilo v nove in odgovarjajoče obratne prostore, kateri trenutek bo pomenil znano delo, vseh dosedanjih žrtev in naporov, vztrajanja in borbe ter zaprek, ne moremo preko tega, da ne bi izrekli priznanje vodstvu dosedanje Zveze gorenjskih mlekarških zadrug, katero je svoje članstvo v smotrni organizaciji pripeljalo do tako lepega, vidnega uspeha in napredka, kakor bo bodoča gorenjska mlekarne. Še bodo skrbi, delo in težave, toda že danes so te skrbi in težave plačane z doseženimi uspehi in kronane z lepimi izgledi za bodočnost.

Delavski obzornik

Za zdrav in čvrst rod!

Tovarniško delavstvo je bolj kakor drugi stanovi izpostavljenova nevarnosti obolenj. Se pri toliki skrbi oblasti, da se vzdržujejo tovarniški objekti v zdravem higienem stanju ni mogoče odstraniti vsega, kar ogroža življenje in zdravje delavca. Zato je zlasti pri delavstvu treba skrbeti za čvrst rod, ki bo kos vsem tem slabim vplivom. Zdrav rod pa je možno vzgojiti le tedaj, če so delavski otroci preskrbljeni z zadostno in naravno hrano. Ravno pri delavskih dojenčkih pa opažamo, da morajo pogrešati naravno hrano, ker gre mati že po 6 tednih zopet na delo in ne more v delovnem času skrbeti za svojega otroka. Nadomestilo za naravno hrano pa povzroča oslabelost in slabokrvnost dojenčkov. Radi tega bi bilo treba ali spremeniti tozadevne zakone, da bi se materi dala možnost hraniti svojega otroka sorazmerno večjo dobo, kakor pa samo 6 tednov. Seveda bi ta sprememba zadelala velike gospodarske težave, katerih bi se enkrat ne moglo premostiti. Zato bi bilo treba ta nedostatek odpraviti pač na drug način. Sprožila se je misel, da bi vsaj večja podjetja dala na razpolago za dojenčke stare preko 6 tednov, posebno sobo, kamor bi matere prinesle za svoj delovni čas svoje dojenčke tako,

da bi ti otroci mogli tudi med delovnim časom dobiti hrano. Seveda bi morala te dojenčke oskrbovati kaka zaščitna sestra ali za to sposobna tovarišica. Za to svrhu pa bi bila potrebna pomoč delavskih organizacij, ki bi potom svojih članic vselej morebiti menjaje to samaritansko delo. Morda bi pomagala tudi dobrodelna društva zlasti tam, kjer bi se samopomoč delavk ne mogla izvesti. Seveda bi bil uspeh odvisen tudi od uvidenosti podjetij, ki bi pač mogla dati za te svrhe na razpolago posebno sobo in jo oskrbiti tudi s kurjavo ter potrebnim pohištvom. Ako upoštevamo, da je povprečno kakoli 60 dojenčkov v oskrbi OUZD, bi potemtakem prišlo na večja podjetja 10, 15, ali 20 dojenčkov. Za toliko število pa se že izplača urediti posebno sobo. Kakor čujemo, namerava ZZD pokreniti vprašanje pri vseh podjetnikih in organizirati taka dnevna zavetišča za dojenčke. Pripravi smo, da bo ZZD našla pri vseh podjetjih potrebno uvidenost in naklonjenost. Seveda se bo morala izkazati tudi zadostna zavedenost in požrtvovalnost delavstva samega, ako mu je resno na tem, da ostane zdrav in čvrst ves slovenski narod.

Delavstvo in okrožni uradi

Zelo pogosto mnenje, ki prevladuje med delavci, je zlasti to, da gledajo z nekim nerazpoloženjem na okrožne urade, zlasti njihove nasvete, uredb, predloge itd. V tem je seveda veliko zmotnega, kajti temu so vzrok navadno nepoučenost in nezaupanje.

Okrožni uradi so delavske ustanove, delavci jih vzdržujejo in zato dobivajo od njih pomoč. Zaradi tega ni pametno, da se okrožni urad smatra le kot neka ustanova, ki izrablja delavsko maso ali pa, ki naj se izrablja od strani delavstva. Zato se tudi ne sme izrabljati v zle namene. Kdor je res bolan, ta prejme hrez dvoma pomoč. Prez izjeme. Mnogo pa je seveda špekulantov, ki simulirajo svoje boleznine s tem odtegnjo delu, na drugi strani pa zlorabljajo zdravnikovo naklonjenost. Povrh pa ti laži-bolniki imajo to grdo navado, da v čakalnicah, kjer čakajo ostali resni bolniki, zabavljajo in godrnjajo, če niso takoj na vrsti in če zdravnik po njihovi želji ni ordiniral dovolj hitro. S tem v zvezi so nepotrebna kritiziranja in razburjanja zaradi poslovanja zdravnikov in s tem v zvezi tudi poslovanje okrožnih uradov.

Pripravi smo, da zdravnik, če vidi da ima opravka z res bolnim človekom, tudi gleda na to, da mu nudi skrbno pomoč.

Potrebno bi bilo, da bi zlasti delavske organizacije vzbudile in vzgojile v svojih članih tisto pravo zavest, da ni okrožni urad nobena izkoriščevalna ustanova, ampak ustanova, ki vrši res veliko delo. Neumestna zabavljanja so popolnoma odveč. Zato je treba ljudi poučiti, treba je tudi vzgojiti v njih srčno izobrazbo in jih navajati k poštenosti. Če sem res bolan, potem grem k zdravniku in mu povem kaj mi je. Napačno je tisto izmišljanje, ko tak navidezni bolnik samega sebe spravi v zadrego, ko ga začne zdravnik izpraševati, kje čuti bolečine in težave. Delavec mora imeti zavest, da mu je tudi okrožni zdravnik to, kar bi mu bil n. pr. privatni zdravnik. Mora mu zaupati in se z njim posvetovati.

Če bo delavstvo imelo pred očmi te misli, potem smo prepričani, da ne bo več neumestnega zaletavanja v okrožne urade in tudi ne v zdravnike. Na ta način bo vsakdo gledal z drugačnimi očmi na tiste maloštevilne, ki bodo mogoče še kritizirali.

TEDENSKE NOVICE

† France Košir

Smrt je zopet posegla v vrste najboljših. Po dolgi in mučni bolezni je preminul večeraj akademski slikar France Košir, doma iz Skofje Loke. Njegova smrt je prečutila vse njegove številne prijatelje in znance, čeprav smo vedeli za njegovo zahrbitno bolezen. Pokojni profesor Košir se je zadnji čas zopet zavrnil na Golnik, toda vsa zdravniška pomoč je bila zaman.

Zadnja leta je pokojni Košir poučeval risanje na gimnaziji v Kranju, kolikor mu je pač dopuščalo njegovo zdravje. Bil je zelo nadarjen slikar in se je v prostem času precej pečal s slikarstvom. Bil je tudi dober pedagog in pri učencih zelo priljubljen. Ves je živel le za svojo umetnost, kateri se je popolnoma posvetil.

Ko je služboval v Kranju, je rad zahajal v ljudski dom k prosvetnim prireditvam, in v družbo katoliških starešin. Tudi pri „Gorenjcu“ je sodeloval. Kot človek je bil rad vesel, šegav in v družbi temperamenten. Zato ga bodo njegovi prijatelji zelo pogrešali.

Naj dobri profesor in slikar Košir pri Bogu najde počitek, mi vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v topli spominu. Njegovim svajcem pa izrekamo najiskrenejše sožalje!

† Vida Ilja

V ponedeljek zvečer je po hudem trpljenju umrla v Ljubljani blaga gospa Vida Ilja, žena urednika „Slovenca“ in bivšega urednika „Gorenjca“ g. Alojzija Hije, ki ga poznamo tudi iz ščurčkovega procesa.

Gospa Vida je umrla kot žrtev materinstva. Pretekli četrtek je dala življenje svojemu prvemu otroku, mali Marjetici. Z veliko vdanostjo v voljo božjo je po hudem trpljenju izdihnila svojo blago dušo in odšla k Bogu, ki ji je bil vse življenje njeno prvo in glavno doživetje.

Pokojna gospa Vida izhaja iz poznane, ugledne Logarjeve družine v Kranju. Po smrti matere spomladi l. 1958, se je jeseni poročila z g. Iljo in si tako ustvarila svoj dom.

Bila je blagega, usmiljenega srca in je zlasti slovela po svojem lepem krščanskem življe-

nju, kar je bila tradicija Logarjeve hiše. Naj blaga gospa Vida počiva v Bogu, težko preizkušnemu soprogu naše iskreno sožalje!

KRANJ

75 letnica Vrečkove mame

75 letnica svojega skromnega življenja slavi danes v krogu svojih peterih otrok ga Uršula Vreček. Ne samo meščani tudi precejšen del okolice dobro pozna to tiho in skromno zenico. Ravno danes je poteklo tri četrto stoletja, ko je zagledala luč sveta v tih vasi na Bregu pri Kranju, kamor osobito radi Kranjčani pohajajo v lepem mescu majniku k šmarincem.

V starosti 47 let ji je kruta usoda zvela moza, kateri je bil ne samo dober mož, temveč tudi dober rednik celi družini. Prepuščena na nemilost usode je ostala slavljenka sama s petorico neprekrbljenih otrok. Skrb za otroke ni vrgla dobre ženice radi njene trdne volje v obup, temveč je s svojimi žuljavimi rokami skrbela za vse otroke, ki so danes vsi preskrbljeni.

Najhujša doba njenega življenja pa je bila svetovna vojna, ki je vpoklicala troje sinov na bojne poljane. Tudi to je ni strlo, temveč se je udala v usodo z zavestjo, da ji bo ljubi Bog vrnil vse troje sinov dobre in zdrave v njeno sredo. In res vrnili so se vsi trije, eden sicer kot invalid. Pridno kot mrvilja še danes gospodinji dvema sinovoma.

K jubileju ji čestitamo tudi mi z željo, da naj jo ljubi Bog ohrani še dolgo vrsto let zdravo in zadovoljno v krogu svojih domačih. Pripominjamo, da je že lepo vrsto let članica „Marijine družbe“ ter zvesta čitateljica našega tednika „Gorenjca“.

Občni zbor Dekliškega krožka v Kranju bo v sredo 4. oktobra v knjižnici Ljudskega doma ob 8. uri zvečer. Vse članice lepo vabljene. Tudi nove dobrodošle.

Sestanek mladenk bo v soboto 30. septembra ob 4. uri popoldne v knjižnici Ljudskega doma. Vse prisrčno vabljene!

Telovadba Fantovskega odseka je v ponedeljkih, sredah in petkih zvečer v telovadnici na novi ljudski šoli.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v mescu oktobru 1959. Dne 1. dr. Bežek Josip, 8. dr. Herfort Joža, 15. dr. Vrbanjak Vinko, 22. dr. Vrbanj, k Vinko in 29. dr. Bežić Josip.

„Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi“, je naslov brošure, ki jo je spisal ing. Stanko Dimnik in jo izdal in založil Komite tehničnega dela v Ljubljani. — Brošura vsebuje praktična navodila za napravo zaklonišč pred letalskimi bombami. Prodaja se v vseh knjigarnah po ceni din 5.—.

SMARTIN PRI KRANJU

Fantovski odsek obvešča vse člane, da se vrši II. redni občni zbor 11. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer v Smartinskem domu. Udeležba je za članstvo strogo obvezna. Vabimo tudi fante, ki še niso člani, pa imajo veselje do dela in telovadbe, da pridejo na občni zbor kjer se lahko vpíšejo kot člani.

Odbor FO. Smartin.

PREDOSLJE

Sestanek JRZ in MJRZ za občino Predoslje. Ker je potrebno, da se pristaši naše stranke točno seznanijo z notranje in zunanje-političnimi dogodki, zato sklicujemo za občino Predoslje sestaneček v torek 5. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer v Prosvetnem domu. Na sestanku bosta govorila gg. Zabret Jožko, tovarnar iz Britofa in Murnik Ciril iz Kranja. Pozivljamo vse pristaše JRZ in MJRZ, da se v čim večjem številu udeležijo tega sestanka in da pokažemo, da odobravamo delo našega voditelja.

Člani JRZ in MJRZ, ne pozabite v torek ob 8. uri v dom!

TRZIC

Visoki obisk. Pretekli teden je bil na gradu pri g. Gassnerju gost prevzvišeni g. nadškof in primas Srbije Dobrečič. Maševal je v župni cerkvi. Ogledal si je tudi tržiško okolico.

Na Kofcah je na oddihu eg. monsij. Viktor Zakrajšek. Stevilni njegovi prijatelji, s katerimi je prenašal nekdanji skupno gorje in priganjanje, so tega zelo veseli in ga tudi ob delavnikih obiskujejo. Zelimo, da bi se med nami počesto oddahnil in tudi pozdravil.

Oj ta presneč špirit! Ne samo za grlo, tudi za nos je močen ta sment. Če pa goljufaš za

trošarino državo in občino, ima pa ta dobrotar še močnejši duh. Par sto litrov te „užigajoče“ kapljice ti zadiši prav tja doli v Ljubljano, pa če imaš še tako dobro zaprtega in skrritega v temnih skladiščih. Ta „blazeni“ vonj ti potem privabi na vrat sila neljube in nezaželjene goste. Ko pa te ta čast doleti, da te uniformirani gostje obiščejo, ti niti ne pomaga iz zadrege dejstvo, da si nacionalist sli pa še celo kakšen starosta. Prav brez potrebe potem uprizarjaš naporno letanje po bregovih in napovedane avtomobilske dirke. Uniformirani gledalci se ti pri teh predstavah sicer smejejo, končno pa jim moraš plačati vstopnice. Te pa niso prav poceni. V zadnjem dejanju take špiritne predstave pa nastopijo zelo številni „Jurji“. Takemu koncu sledi seveda hud glasovoh, katerega ne prebliš zlepa, pa čeprav si posestnik, trgovec in starosta hkrati. — Oj ta presneti špirit!

Pravi nacionalizem! So ljudje, kateri se ponosno trkajo na prsa, češ: Mi smo pravi nacionalni Jugoslovani. Samo mi smo državotvorni vse drugo je protidržavno in državi v škodo. In ravno isti ljudje danes, ko se nad vsemi evropskimi narodi zbirajo temni oblaki in je poštenje potrebno bolj kot kdaj prej, goljufajo vse oblasti počenši od državne do občinske. Ko se je pred kratkim pri enem izmed teh oglašil uradni organ radi kršenja postav, ga je ta nagnal s takimi besedami, s kakršnimi se še nikdar niso obdelovali pastirji na paših. Tak izraz nacionalizma seveda ne bo ostal brez posledic.

Iz tržišnice. Tudi Belokranjci, ki prinašajo v naš kraj sadje, rade skrijejo med sadje kakšen prepovedan sad. Oko občinskega tržnega organa v zadnjem času zapazilo med grozdjem steklenico žganja, vsled česar je bila cena za utihotapljeno blago zares nizka.

Na tržiščih bi rad: kateri prekupčevali, pa tudi tega jim ne avoli tržni organ. Trgovci do enajstih dopolne nimajo pravice do nakupa blaga, katero se je pripeljalo na trg. Kdor se proti temu pregreši, se mu blago zapleni in proda v korist občine.

ŠKOFJA LOKA

Občni zbor okrožja DK. V nedeljo 1. oktobra se bo vršil ob 9. uri v Društvenem domu v Škofji Loki občni zbor okrožja Dekliških krožkov za škofjeloški okraj. Vabimo vse za-

stoppnice krožkov, da se v polnem številu udeležijo občnega zbora.

„Skofjeloška predilnica“ je obvestila delavstvo, da se bo začelo delati v skrajšanem delovnem času, to je 4 dni tedensko, ako ne bi prišlo do ugodnejših razmer glede dobave surovin. Upamo, da do skrajšanega delovnega časa ne bo prišlo, kar je želja tako tovarne kakor delavstva.

Tovarna „Brümen-Thaler“ se je premislila in ni ustavila obrata. V glavnem bo tudi pri tej tovarni igrala glavno vlogo dobava surovin. Seveda to je eno poglavje, drugo poglavje pa je razmerje tovarne do delavstva. Lahko je dati v časopise odvetniške popravke, težje pa je gospodu pri srcu, če bi bilo treba popraviti eksistenčni minimum delavstva z zvišanjem plač in z drugimi pravicami.

Kolodvorska cesta bo razsvetljena. Z deli so začeli ta teden. S tem bo izpolnjena velika želja delavk, ki se vračajo ponoči z dela.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača D. 0-50. Najmanjši znesek je 8 D.

Važno! Modroče, otomane, spalne divane i. t. d. izdeluje solidno in po nizki ceni BERNARD MAKS, tapetnik Na skali 5 (v hiši g. Šipica).

Služkinja, dobra kuharica, za samostojno gospodinjstvo, se sprejme k 4 članski družini. Naslov pri upravi lista.

Služkinja, mlada in poštena, išče mesta za pomoč pri gospodinjstvu. Naslov v upravi lista.

Odda se lepo stanovanje, dve sobi in kuhinja s pritliklinami. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Zlata zapetnica s kamni se je izgubila v nedeljo pred Bekselnom. Najditelj naj jo vrne proti nagradi v upravo „Gorenjca“.

Oddam lepo parketirano stanovanje, 2 sobi in kuhinjo na Klancu št. 68 takoj.

Lepa parcela na Planini se proda takoj proti gotovini. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Iščem učitelja(-ico) za hrvatski in nemški jezik po 2 krat tedensko od pol ene do pol 2 ure. Dopisi na Crnjač, Kranj, Jugočeška.

NAZNANILO!

Cenj. občinstvu naznanjavo, da sva prevzela

HOTEL „JELEN“
V KRANJU

Postregla bova z dobro kuhinjo in prvovrstnimi vini iz lastnih vinogradov • Sprejemajo se tudi abonenti • Kosilo din 6, 8 in 10 • Hrana in stanovanje mesečno din 550

Se priporočata Karel in Alojzija Pehar

V Gorenjski oblačilnici v Kranju, dobite vseh vrst obleke, hubertuse, po vršnike, modne hlače, pumparice, obleke za solarje, damske kostume, plašče vseh barv, dežne plašče itd. Se priporoča krojaštvo
Čenčič Stefan in Kozelj Franc

POZOR!

Kdor ima od kontrole zavrnjeno katerokoli tehtnico ali uteži, naj odmeni v popravilo. Dobil bo nazaj v kratkem času popravljeno in žigosano.

Pesjak Stanko - Kranj
izdelovanje tehtnic

Ako imate kufja očesa in se vam dela trda koža, pridite v našo higienično urejeno pedikuro, kjer vam naš pediker odstrani vse te neprijetnosti brez bolečin in brez kemičnih sredstev za din 6.—. Ne mučite se s krpanjem nogavic, ker vam za malo denarja strokovnjaško popravimo moške, ženske in otroške nogavice. Samo pri Bata.

Vidovdansko c. 6

Pozor!

Pozor!

Najboljše in najmoderneje lončene peči in štedilnike, ploščice za oblaganje: kuhinj, kopalnic, mesnic itd. dobite po zmerni ceni pri tvrdki

GOLOB ANTON
PEČARSTVO

TRŽIČ, v hiši kavarne »Javornik«

Potri javljamo, da nam je neizprosna smrt ugrabila predobrega tovariša, gospoda

Franca Koširja

profesorja in akad. slikarja

Pogreb bo v nedeljo, dne 1. oktobra t. l. ob 16. uri v Škofji Loki.

Dobrega tovariša in zvestega prijatelja bomo ohranili v trajnem spominu.

Profesorski zbor
drž. realne gimnazije v Kranju.

Mimica Zagorska:

36

Marija Taborska

(Zgodovinska povest iz dobe turških časov.)

(Dalje.)

Ječar, ki mu je strah že šel iz kosti, se je zarezal in je zagrabil kratki pasji bič.

„Koliko udarcev, gospod?“

„Ne šteje, le bij ga, morilca!“

Ječar je potegnil Martinu srajco čez glavo in po širokih plečih so začeli padati udarci. Martin se je tressel, bledele, grizel si ustne, oči so mu temnele. Ječar se pa zato ni menil, tolkel je in tolkel, da je koža pokala in so stekale po hrbtu modre in rdeče nit. Martin se je pa čisto umiril, oči je zaprl in obležal, kakor bi ne čutil bolečine. V mislih pa mu je neprestano kovalo:

„Marija Taborska, ali sem to zaslužil, ker sem hotel Volbenku zažgati koč? Saj je pravična pokora, pravičn! Toda, Marija, ti ne boš dopustila, da bi nedolžnega kaznovali.“

Ječar je nenadoma odnehal.

„Gospod sodnik, nič se ne gane. Ali sem ga preveč?“

„E, kmečka koža je trda. Okoli ga obrni in iz klade ga potegni.“

Ječar ga je obrnil in potegnil iz klade. Martin je odprl široke, črne oči.

„Ni še mrtev, ne, ima pa dosti za danes.“

Martin je poskusil vstati, toda noge so mu v kladi otupnile, sesedel se je. Sodnik se je sklonil k njemu.

„Ali zdaj priznaš, da si tujea umoril in oropal?“

Martin ni odprl ust.

„Poslušaj me, župana Vilibalda sin. Če ne boš priznal, te bomo vsak dan mučili tako in še huje.“

Tedaj je Martin molče siknil in sodniku je priletel pljunek v obraz.

„Kaj? Ti mi boš pljuval v obraz?“ je zarjul sodnik. „Skripec sem, skripec in roko mu stisni notri! Vi ga pa primite!“

Biriči so obotavljaje prijeli Martina, ječar Lovrenc je pa prinesel skripec in je Martinovo levice stisnil, da so se zobje zajedli globoko v meso in je kri kar lila po skripec in na kamenita tla. Martin ni stokal, le glavo je sklonil prav nad kolena in beli zobje so se zagrizli v irhaste hlače, da je prikril bolečino.

Ko se ga je že začela lotevati omedlevica, so mu odprli roko. Ječar mu je zlił po njej vedro vode, da je splaknil rano, potem mu je pa bolno roko obvezal s platneno krpo.

„Ali zdaj priznaš?“ je spet vprašal sodnik.

„Mučite me do smrti, vendar ne morem priznati tega, kar nisem storil,“ je mukoma stisnil Martin iz sebe.

„Priznaj!“ mu je medeno prigovarjal sodnik. „Če boš priznal, te ne bo nihče več mučil.“

„Ne morem.“

„Trdovraten si.“

„Za pravico mi je, za tisto pravico, ki jo bo na meni Bog izpričal. Takrat pa gorje vam!“ Samo to je rekel, potem pa je zopet molčal.

„Lovrenc, v luknjo ga spravi!“

Ječar je odgnal Martina v luknjo, spremljali so ga biriči in sodnik. Skrbno je za njim zaklenil in ga pustil samega v vlažni temnici z duševnimi in telesnimi mukami.